

CZU: 78(072)

**DE LA O EDUCAȚIE MUZICALĂ PERMANENTĂ
SPRE O EDUCAȚIE PERMANENTĂ PRIN
MUZICĂ**

**Marina COSUMOV, dr., lect. sup. univ., Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și
Arte, Universitatea de Stat „Alec Russo”
din Bălți**

Abstract: *Education is a sustainable human development strategic resource in postmodern society, being historically, culturally, socially, economically placed in time and space. The educational reform, based on curricular approach, involves radical changes in musical and artistic education, and this is "a precondition for the formation of an intelligent personality, with high moral and spiritual aspirations" (Coroi 2010: 4).*

The promotion of arts products will foster musical artistic scope concern and will ensure continuity in connection with music.

Keywords: *permanent musical and artistic education, musical values, independent musical and artistic knowledge.*

Idealul educațional contemporan vizează valorificarea și desăvârșirea potențialului uman, în vederea formării unei personalități armonioase și creatoare, capabilă să se implice și să-și exercite profesiunea cu randament optim, urmărind dezvoltarea celor mai importante calități general-umane: atitudini, competențe, motivații, idealuri etc. 126

Din moment ce societatea este în continuă schimbare, generând solicitări noi față de educație, înseamnă că omul, la rândul său, trebuie să se afle în continuu în calitate de receptor al acțiunii educative, mai cu seamă în raport cu fenomenul artistic, care este „educativ prin sine” (Guțu 2005: 45), iar sfera lui de cuprindere se extinde asupra întregii vieți.

Arta, prin valoarea pe care o face să trăiască în fața subiectului și pe care o creează însuși fondul interior al subiectului, participă la cel mai înalt grad la realizarea individualității și a propriei dezvoltări în asigurarea unei „vieți pline” (Roco 2001: 34). În general, educația prin artă se desfășoară eficient atunci, când cel care se educă nu e privit ca simplu obiect, ci ca subiect, ca finalitate în sine.

Viziunea actuală de educație europeană, tratează noțiunea educației artistice ca un **proces individual continuu de autodesăvârșire spirituală** a personalității prin multiplele forme de contactare cu artele frumoase, acestea fiind modalități de reflectare a universului în care individul se regăsește ca element component (Coroi 2010: 3).

Spiritualitatea semnifică creația, presupune pătrunderea și comunicarea cu un univers invizibil, inaudibil, prin simțurile directe, iar aceasta necesită capacități aparte, care urmează a fi cultivate în mod special. Spiritualul – „împacă, unește, armonizează, tolerează, cultivă dragostea...” (Roco 2001: 78). Educația spirituală este procesul, acțiunea și rezultatul dobândirii unui nivel elevat de existență. Ea reprezintă procesul de transmitere și asimilare a experienței de viață spirituală/culturală/religioasă, de comunicare cu Dumnezeu, este spiritualizarea ființei somato-psihiice, spiritualizarea corpului, minții, voinței, sentimentelor, atitudinilor și facultăților morale. Deschiderea omului spre cunoașterea spirituală, cucerirea și valorificarea forțelor spirituale, realizarea divinului, parte a cărui este Omul, trebuie să devină esența viitorului educației.

Educația artistică înglobează valori pe care elevii le asimilează permanent, prin metode și mijloace mai puțin sistematizate decât cele didactice, din afara școlii. Un rol important în acest registru de resurse educaționale îl au familia, instituțiile religioase, cultural și artistice, muzeele, mass-media etc.

Dezvoltarea spirituală prin/pentru artă se realizează sub influența unui grup de factori interni și externi. **Factorii interni** fiind:

- autocunoașterea, prin care elevul devine conștient de propriile sale cunoștințe/capacități/atitudini artistice;
- capacitatea elevului de a se reflecta pe sine în mod critic, observându-și neîmplinirile la nivelul propriului nivel spiritual;
- nivelul de aspirație spre o cultură artistică elevată;
- responsabilitatea față de devenire a propriei personalități cu o cultură spirituală dezvoltată;
- modul propriu de apreciere a valorilor cultural-artistice, morale, religioase, etc.;
- dorința de o autoperfecționare artistică permanentă.

Factorii externi care determină autoeducația spirituală fiind:

- diversitatea contextelor spiritual-artistice;
- contactul spiritual permanent cu valori artistice.

Aceste condiții de extindere a orizontului de realizare educațional-artistice generează re-plasarea accentului prioritar de la educația artistică școlară spre cea extrașcolară, cu deschideri, în ultimă instanță spre o autoeducație artistică permanentă (*Figura 1*):

Figura 1. Dimensiunile educației artistice permanente

Ideea educației permanente nu este una nouă. O găsim prezentă încă din antichitate, la greci și la romani, iar mai târziu la arabi au scris-o în Coran ca obligație religioasă. „Întreaga viață este o școală” afirmă J.A. Comenius (Dave 1991: 52), iar N. Iorga susținea că: „Învățat este omul care se învață neconținut pe sine și învață neconținut pe alții” (Dave 1991: 75).

Pentru secolul nostru, educația permanentă a devenit o cerință fundamentală a societății, determinată de: creșterea exponențială a informațiilor și uzura accelerată a acestora, de progresele extraordinare ale științei, tehnicii, de dinamismul vieții sociale, de democratizarea învățării, de creșterea nivelului de aspirație spre cultură și educație, de folosirea cât mai utilă și mai plăcută a timpului liber.

A învăța să înveți și a dori să te perfecționezi continuu sunt cerințe ale educației permanente, prin care omul învață să fie el însuși, receptiv la schimbări, capabil să le anticipateze și să se adapteze la ele, oferindu-se ca participant la evoluția socială prin autonomia sa intelectuală și morală.

Educația permanentă se caracterizează prin aceea că este continuă și globală, integrând toate nivelurile și tipurile de educație. Astfel, este asigurată formarea echilibrată a personalității, cu grad înalt de autonomie a învățării, pe baza căreia omul știe să identifice și să folosească sursele de informație, să participe la dezvoltarea societății, la educarea celorlalți membri ai colectivității din care face parte și la creșterea calității vieții.

În reformele actuale, privind sistemele educaționale din toate țările, se observă preocupări de articulare a diferitelor niveluri și tipuri ale educației, urmărindu-se continuitatea acesteia în timp și spațiu, încercând să transforme punctele terminale ale învățământului în deschideri spre învățarea continuă, spre autoeducație. Componenta curriculară și extracurs a educației permanente sunt strâns legate între ele, permițând dezvoltarea și adaptarea elevului la noile condiții, în scopul folosirii eficiente a timpului liber, pentru desăvârșirea formării personalității creatoare.

Școala, drept unul din fundamentele societății umane, are o pondere decisivă în formarea personalității sub toate dimensiunile acesteia. Școlaritatea, în acest context, este o etapă inițială a educației permanente, care trebuie să-i învețe pe elevi cum să învețe și să se integreze socio-cultural. În acest scop, se va pune accentul pe folosirea pe scară largă a metodelor activ-participative, pe tehnicile de învățare eficientă, pe folosirea unui stil didactic integrat, pe creșterea efortului de învățare al elevilor și pe formarea capacității de autoevaluare, elevii învățând să se formeze pentru o lume în continuă schimbare.

Scopul educației muzicale prevede o pregătire muzicală *de moment și de perspectivă a subiecților*, raportarea educației muzicale la contextul în care se desfășoară, constituind condiția ei de bază. *Activitatea muzicală și contextul muzical* sunt două laturi inseparabile. Mediul/contextul muzical facilitează formarea/dezvoltarea culturii muzicale și invers, cultura muzicală ca parte componentă a culturii spirituale va depăși limitele școlii, confirmând necesitatea fundamentării contextului muzical-cultural.

Contextul muzical extrașcolar evidențiază existența a trei dimensiuni ale activităților muzicale independente ale elevilor:

- decontextualizarea și adaptarea experienței muzicale la condițiile extrașcolare;
- sporirea complexității activităților muzicale independente în scopul aplicării diversificate a competențelor muzicale;
- estimarea propriilor performanțe și/sau dificultăți în cunoașterea muzicală independentă.

Astfel, educația artistică presupune un demers metodic de integrare a individului într-un dispozitiv de influențe atât formale (școlare) prin intermediul unor discipline cu specific artistic (educație muzicală, plastică, coregrafică, literară etc.), cât și extracurriculare, prin valorificarea unor prilejuri speciale, ce se situează dincolo de școală, dar care, independent sau corelativ cu aceasta, sensibilizează ființa față de valorile artistice, potențază trăirile artistice, formând, în ultimă instanță, pilonii inteligenței spirituale a personalității. Formarea/dezvoltarea acesteia însă, este de neconceput în afara unei contactări permanente cu valorile artistice, școala reprezentând în acest context, principalul factor educativ. Cel mai important este însă, faptul că formarea inteligenței spirituale a personalității depășește limitele școlii, desfășurându-se pe parcursul întregii vieți, în sensul că elevul, în perioada post-școlară își asumă efortul unei autoeducații spirituale, realizată într-un context de conținut, timp, spațiu, mijloace de receptare etc. mult mai largi și mai variate.

Bazându-se pe ideea extinderii educației în contextul valorificării dimensiunilor autoeducaționale prin diverse forme, mijloace a inițierii artistice a elevilor, profesorul va căuta să formeze acestora o percepție integră/unitară asupra valorilor artistice existente, direcția prioritară constituind-o – formarea motivațiilor intrinseci (lăuntrice) de dezvoltare a propriei inteligențe spirituale, de autocunoaștere a sine-lui/a lumii prin artă, iar în ultimă instanță formarea unei dependențe spirituale de contact permanent cu valorile artistice.

Educația muzicală constă în centrarea ei pe dezvoltarea personalității creatoare a elevilor. Din punct de vedere pedagogic, aceasta nu înseamnă a-l forța pe copil să devină un „mic geniu”, ci de a-i forma personalitatea creativă în contextul integrării lui în viața socială. Inițierea elevului în sensurile muzicii universale solicită efort. Fiind condus sub aspect educațional, efortul se transfigurează în plăcere, în experiență pozitivă, care pledează pentru o modalitate de *autoeducare* a elevului în sen-

sul participării lui vii, active, originale la propria formare. Spre deosebire de lecție, unde întâlnirea cu muzica este „dirijată”, situațiile de educație estetică prin acțiunea independentă, individuală (studiul individual, efectuarea temelor pe acasă etc.) penetrează în profunzime interiorul fiecărui elev *nu doar* la nivel de *însoțitoare a vieții*, ci ca o *componentă indispensabilă a vieții*.

Autoeducația devine posibilă pe baza educației, când elevul, reflectând asupra celor studiate și dispunând de un mod propriu de apreciere a valorilor artistice, le interiorizează, participând astfel la propria sa formare/dezvoltare. În același timp, autoeducația favorizează asimilarea influențelor educativ-artistice, iar pe de altă parte se integrează în educația artistică permanentă, sporindu-i eficiența. Ca urmare, în școală va trebui să se transmită elevilor bazele și metodele autoeducației artistice permanente, condiționându-se astfel eficientizarea unei autoformări spirituale de perspectivă.

Bibliografie:

1. Coroi, Eugen; Borș, Alexandru; Croitoru, Sergiu; Gagim, Ion; Morari, Marina; Stîngă, Ala, *Curriculum pentru disciplina Educație muzicală*, Chișinău, 2010.
2. Gagim, Ion, *Dimensiunea psihologică a muzicii*, Iași, Editura Timpul, 2003.
3. Guțu, Vladimir, *Managementul schimbării în cadrul educațional*, Chișinău, C.E.P. USM, 2005.
4. Dave, Robert, *Fundamentele educației permanente*, București, Editura Humanitas, 1991.
5. Roco, Mihaela, *Creativitate și inteligență emoțională*, București, Editura Științifică, 2001.